

21. 8. 2016 святкуєме 25 років од видання 1. чісла Народных новинок

К 25-річному юбілею Народных новинок редакція планує выдати святочне чісло новинок і в нїм опублікувати анкету з одповідями наших довгорічных читателїв, передплатителїв, дописователїв і сполупрацowników. Просиме каждого, хто має інтерес помочі створити юбілейне чісло Народных новинок, жебы до редакції послав свою одповідь, респ. курту статью (макс. на 1 сторінку) на вопрос: „Як оцінюєте vznik Народных новинок і їх роль в народно-ідентіфікачній процесі Русинів по році 1989? (Было бы добрі, кібы сьте ку одповіді приложили і свою фотографію). Таку форму сьме зволили зато, жебы дати можливість одповісти каждому, нелем тому, кого ословиме особным писмом. **Векшына текстів буде опублікована у святочнім чіслі Народных новинок з датумом 21. авґуста 2016**, далшы потім у наступных тогорічных чіслах (подля множества). **Термін на посланя одповідей (статей) є до 31. юла 2016 року.** Чекаме на Ваши писма і тїшиме ся, же русиньським словом ведно будеме мочі ославити четвертьсторічний юбілей Народных новинок. Уж допереду Вам дякуєме за Ваши одповіді.

Мґр. Александер ЗОЗУЛЯК, шефредактор

Možnosti štúdia v akademickom roku 2016/2017, 2. kolo podávania prihlášok

Ústav rusínskeho jazyka a kultúry Prešovskej univerzity v Prešove, Ul. 17. novembra 15, 080 78 Prešov, tel.: 051/756 31 20, 051/756 31 89, e-mail: andrea.culkova@unipo.sk; urjk@unipo.sk, <http://www.unipo.sk/9031>. Študijný program: Učiteľstvo rusínskeho jazyka a literatúry (v kombinácii). Študijný odbor: 1.1.1. Učiteľstvo akademických predmetov. Forma štúdia: denná. Stupeň štúdia: 1., 2. Dĺžka štúdia v rokoch: 1. stupeň – 3 roky, 2. stupeň – 2 roky. Metóda štúdia: prezenčná. Udelený akademický titul po absolvovaní študijného programu: 1. stupeň – Bc. (bakalár), 2. stupeň – Mgr. (magister). **Predpokladaný počet uchádzačov: 1. stupeň – 10, 2. stupeň – 10.**

Termín podania prihlášky do: 31. 8. 2016.

Poplatok za materiálne zabezpečenie prijímacieho konania: 34 €. IBAN: SK15 8180 0000 00 70 0006 6503. Variabilný symbol: 1780. Konštantný symbol: 0308. Cudzinci: **Platobná inštitúcia: Štátna pokladnica, Radlinského 32, 810 05 Bratislava, IBAN: SK15 8180 0000 00 70 0006 6503, BIC (SWIFT CODE): SPSRSKBA.** Adresa na zaslanie poplatku: Prešovská univerzita v Prešove, Ekonomický útvar, Ul. 17. novembra 15, 080 01 Prešov. Adresa na zaslanie prihlášky: Prešovská univerzita v Prešove, Ústav rusínskeho jazyka a kultúry, Ul. 17. novembra 15, 080 01 Prešov.

Študijný program učiteľstvo rusínskeho jazyka a literatúry (v kombinácii) sa realizuje ako medzifakultné štúdium.

V akademickom roku 2016/2017 Prešovská univerzita v Prešove ponúka možnosť štúdia rusínskeho jazyka a literatúry ako medzifakultné štúdium:

- **s Fakultou humanitných a prírodných vied v nasledujúcich kombináciách s:** ekológiou, fyzikou, geografiou, hudobným umením, matematikou, pedagogikou a telesnou výchovou;
- **s Filozofickou fakultou v nasledujúcich kombináciách s:** dejepisom, estetikou, etickou výchovou, filozofiou, anglickým, nemeckým, ruským, slovenským, ukrajinským jazykom a literatúrou;
- **s Fakultou športu v nasledujúcej kombinácii s:** telesnou výchovou;
- **s Ústavom maďarského jazyka a kultúry v nasledujúcej kombinácii s:** maďarským jazykom a literatúrou.

На міністерстві выникне одділіня про освіту народностных меншын

Одділіня про выхову і освіту народностных меншын бы мало в другій половині місяця юна 2016-го року выникнути на Міністерстві школства, науки, баданя і шпорту Словацькой републіки. Про словацьку агентуру SITA то в інтервю повів державный секретарь того міністерства Петро Крайняк (на фотці). **Выникнутём одділіня хотять рішыти проблемы, о котрых їх інформують школы із навчалным языком народностных меншын.**

Державный секретарь ся высловив і к рамковим навчалным планам.

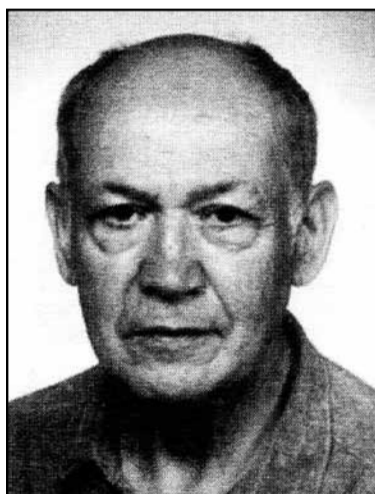
В сучасности є розділ в кількохти годин навчалного языка в школах із навчалным языком словацьким і з навчалным языком народностных меншын. В школах з навчалным языком словацьким є тыжденно 31 годин словацького языка і літературы

в першых штирех класах основной школы. В основных школах з навчалным языком народностных меншын є од першой класы по четверту тыжденно на навчалный язык і літературу лем 21 навчалных годин. Крайняк підкреслив, же рамковы навчалны планы мусять зодповідати потребам меншыны і мусять брати до увагы і якість навчання.

Резорт школства ся подля списку задач на тот рік має заміряти на веце областей в контексті народностных меншын. **Задачов міністерства на тот рік є і выробліня концепції розвитку навчання русиньського языка і культуры в матерьських, основных і середніх школах.** Таксамо має міністерство тот рік выробити і навчалный текст про другій ступінь основных школ о історії і культурі народностных меншын в Словацькій републіці.

П. М., фотографія: ujszo.com

Іван Нестор Шафранко дожыв ся 85-ёх років

Іван Нестор Шафранко (на фотці) народив ся 26. мая 1931 у селі Туря Пасіка на Підкарпатю. Він є главно малярём і сохарём, быв довгорічным учітелём малёваня на тогдышній Універзіті П. Й. Шафарика в Пряшові (де був і моім учітелём). Скінчив Руську гімназію в Гуменнім (1951) і Академію витварных умень у Празі (1957). По скінчіню штудій вернув ся на выходну Словакію і од 1960 року зачав учіти на спомянутій універзіті (доцентом ся став у 1976 році, професором у 1997 році).

У творчости І. Н. Шафранка домінують фіґуралны композиції, намалёваны оліёвымы фарбами, котры він часто споює з іншыма технікама. Робив і в жанрі керамічної мозаіки

і малёваного смалту, функціональной пластіки з тенденціов до абстрактного уменя. І. Н. Шафранко є знамый як концептуальный експеріментатор, котрый ся снажить споёвати умелецькы средства, роблячі з фотографіов і текстовым матеріалом. Выставляв на многих колективных і персоналных выставках на Словакії і в заграничу. Ёго образы суть у ґалеріях по цілій Словакії, а таксамо в сусідніх країнах – Німецьку і Польщі.

Як сімпатизант русиньського возродного руху по 1989 році І. Н. Шафранко брав участь на вшиткых выставках русиньських витварных умелців, організованих Русиньсков обродов, в тім чіслі і на міджінародній выставці русиньських малярів у Шарішській ґалерії в рамках Світового конґресу Русинів у 2003 році в Пряшові.

Музей модерного уменя Енді Варгола і Сполочность Е. Варгола в Міджілабірцях за принос до витварного уменя уділили академічному малярёви, проф. Іванови Несторови Шафранкови Цїну Енді Варгола за рік 2004.

Желаєме нашому Русинови, вызначному витварному умелцёви іщі дакілько років кріпке здоровья, родинне щастя і успіхы у творчій роботі.

А. З.

Гляданий документ о Ужгородській унії чекав на обявліня в Пряшові

• Обявитель і ерархы грекокатолицької церкви на прес-конференції о найдженім документі Ужгородської унії: (зліва) Ю. Градош, Я. Бабяк і М. Шашік.

10-го юна 2016-го року проходила на Грекокатолицькім архієпископскім уряді у Пряшові прес-конференція, на котрій пряшівський архієпископ і митрополіта Ян Бабяк, мукачівський епархіальний єпископ Мілан Шашік, шефредактор грекокатолицького часопису *Slovo* отець Юрай Градош і горацька Пряшівської архієпархії отець Любомир Петрик представили цінний документ із Ужгородської унії, котрий 4-го мая 2016-го року ідентифікован у фондї „Другет з Гуменного“ грекокатолицький священник Юрай Градош. Спомянутый фонд ся находить в Державнім архіві в Пряшові, в містській части Нижня Шебастова. Цінный документ, о котрого захованю ці ествованю обще много істориків дотеперь похыбовало, так цілий час чекав на свое обявліня в центрі Грекокатолицької церкви на Словакії – в Пряшові. Інформовав о тім Інформачный центр Пряшівської архієпархії на офіціалнім сайтї архієпархії.

„Іде о оригінальний документ із 24-го апріля 1646-го року, котрый документує прямо акт підписаня Ужгородської унії. Дотеперь ся спохывнѣвало, же в день унії був підписаний будьякий документ, докінця дакотры історіци і теологы спохывнѣвали і унію вообще. Но найджіня документу, підписаного мінімално шістьдесять трѣма священниками, тоты шпекуляції вывертатъ. Підписы треба іщі ідентифіковати графологом, бо ся вказує, же є їх веце, як ся дотеперь споминало в пізнішім документі з 15-го януара 1652-го року,“ – цїтує пресова справа Градоша.

Презентований документ є творений двогарком добового папіря, на котрім є водознак. Перша сторінка обсягує латинський текст. На другій половині першой сторінки і на слїдуочій сторінці суть кіріліков записаны підписы священників. Ку ідентифікації документу дішло в рамках архівного баданя Юрая Градоша при писаню дізертачной роботи, котра має быти єдноз із публикацій едіції Грекокатолицька церьков на Словакії (*Gréckokatolícka cirkev na Slovensku*) із нагоды ближачого ся 200-го юбілею выникнутя грекокатолицької Пряшівської епархії, котра была одділена од Мукачовської епархії. Унікатному обявліню помогло, же в роках 2001 – 2008 предметный фонд ушорovala Др. Даньєла Пеллова. Документ ся нашов у році, коли собі Грекокатолицька церьков припоминать 370 років од Ужгородської унії.

На зачатку тексту ся пише: „Мы, ниже підписаны, чїниме в мені своїм і наших наслідників, же признаваючі найосвіченішого і надостойнішого пана, пана Юрая Якушіча ітд., ягерьского єпископа ітд., і єго законных наслідників у Ягерьскім єпископстві за наших правдивых і законных єпископів, ординарів, прелатів і дієцезанів, єму або їм вшыткым, і то посередедництвом вызнаня віры і присягы обіцяме і присїгаме повинну почливість і послухняність, як і саму духовну і церьковну юрисдикцію або таку, яка їм принадлежить...“ Текст продовжує далше і є закінчений: „В Ужгороді 24-го апріля 1646-го року.“

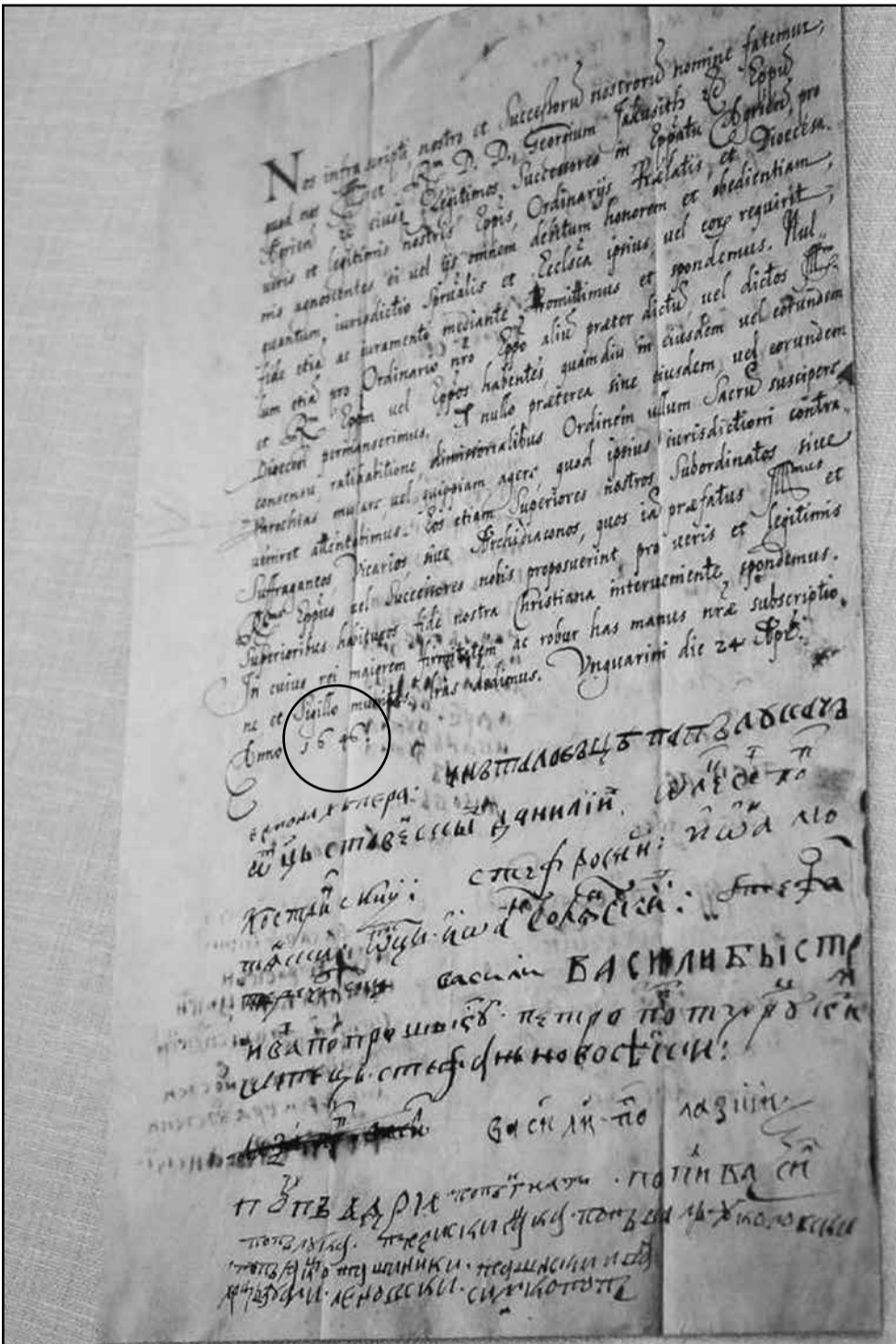
Ужгородька унія была актом з'єдиненя духовенства із Католицьков церьковлѣв на території северовыходного Угорьска, на території тогдышнѣй Мука-

човской епархії. Днесь суть прямима наслідниками той унії штири державы, в котрых суть церьковны шструктуры, які вышли із Мукачовської епархії – Україна (Закарпатська область), Словакія, Мадярьско і Румунія. Непрямо тот унія ся днесь тыкать далшых держав, до котрых пришли емігранты. Конкретно іде о Споєны штаты Америки, Канаду, Сербію і Чеську републику, де были выбудованы властны церьковны шструктуры. Ужгородьску унію підписали голвно священници із Другетовых панств в Ужській, Земплінській і Шарішській жупі. Як інформує сайт Пряшівської архієпархії, документ був правдоподобно допереду приготовлений, на місці прочітаний і участными священниками підписаний. Так перешли під юрисдикцію ягерьского католицького єпископа Юрая Якушіча.

Грекокатолицька церьков бере найджіня того документу за єден із най-векшых обявів в єй історії.

Петро МЕДВІДЬ

Фотографії: www.grkatpo.sk

• Найджений документ Ужгородської унії, о котрім дотеперь ся лем говорило, же був написаний, але аж теперь ся нашов у Штатнім архіві в Пряшові, што є великий обяв. Закружкований є рік написаня документу – 1646.

Премії Літературного фонду здобыли К. Мороховічова-Цвик і М. Коневал

14-го юна 2016-го року в Зічіго палацу в Братіславі одбыло ся святочне передаваня Цїн і Премій словацького Літературного фонду (*Literárny fond*) за оригінальну творчость за 2015-ый рік. Цїна А. Павловіча за русиньску літературу за рік 2015 уділена не была. Были уділены дві премії.

Премію Александра Павловіча одборна порота за 2015-ый рік уділила двом русиньскым писателям. Єдну дістала Квета Мороховічова-Цвик (Квета Галасова) за поетічну збірку *Любовны періпетії*, котра вышла в 2014-ім році і видавателѣм був *Слопок русиньских писателів Словеньска*. Другу здобыв Миколай Коневал за збірку під назвов *3 русиньского сердця. Мої стишкы (2)*. Тот книжка была выдана *Русиньсков обродоє на Словеньску* у 2015-ім році.

Літературный фонд уділює од 2005-го року літературну Цїну Александра Павловіча за найліпшый літературный твір написаний по русиньскы і таксамо Премію за літературный твір написаний по русиньскы. Премію уділює і за переклад літературного твору зо словацького до русиньского языка. Цїны і Премії Александра Павловіча суть все уділенаны творам, котры вышли у попередніх двох роках. Цїну і Премії уділює выбор *Секції про оригінальну літературу* на пропозицію пороты. П. М.

Закінчення проєкту 7. успішного річника Studium Carpato-Ruthenorum 2016

За нами є успішний 3-тижневий сьмий річник Міжнародної літньої школи русинського языка і культури (5. – 25. 6. 2016), котрий організував, як і все передтм, Інститут русинського языка і культури Пряшівської універзити (ІРЯК ПУ) у Пряшові. Святочний церемоніал закінчення тогорічної літньої школи, спосний з передаванем сертифікатів і памятного табла абсолвентам школи різного віку і з різних країн, ся одбыв 24. юна 2016 у Пенсіоні Атриум у Пряшові.

Церемоніал модервала герчка Театру А. Духновича в Пряшові **Ярослава Сисакова**, котра наперд привітала вшиткых притомных, потім пару слов повіла о главнім організаторови – ІРЯК ПУ а наконець дала можность реалізувати ся мужській співацькій групі **Пайтеше** зо Снины під веджінем **Мґр. Даньєла Гулая**, абсолвента Пряшівської універзити. Музика і русиньскы співанкы у їх інтерпретації внесли приемну атмосферу до того вечора. По їх выступі модераторка, окрем іншого, підкреслила, же дотеперішніх абсолвентів літньої школи было **125 студентів**, із того **73 заграничных** і **52 домашніх**. А того року к ним прибыло далшых **21 новых** – **15 заграничных** і **6 домашніх**. Є то наісто і вдяка тому, же веджіння універзити ся снажить робити много про підвышованя як кредіту універзити, так і про розвой русиністікы, котра є єдним з ей вызначных шпеціфік.

Потім модераторка поступно слово передавала: проректорці про освіту ПУ **доц. ПгДр. Мартіні Кашовій**, **ПгД.**, директорці ІРЯК ПУ **доц. ПгДр. Анні Плішковій**, **ПгД.**, і сполуорганізаторови літньої школи, президентови Карпаторусинського научного центра в США **проф. Др. Павлови Робертови Маґочієви**. Наконець зачала главна часть церемоніалу – **передаваня сертифікатів тогорічним абсолвентам літньої школи і памятного табла,**

• Абсолвенты 7. річника проєкту Міжнародна літня школа русинського языка і культури на Пряшівській універзиті в Пряшові – Studium Carpato-Ruthenorum 2016. Четверо абсолвентів на фотці хыбує, бо собі не могли сертифікаты о закінчіню літньої школи особно перевезати.

што зробила **доц. Кашова**. Потім модераторка подяковала за добру роботу вшиткым учителям літньої школи – **ПгДр. Кветославі Копоровій**, **ПгД.**, **проф. Др. Елені Будовській**, **Мґр. Марекви Гаєви**, **проф. Др. П. Р. Маґочієви**, **Мґр. Валерієви Падякови**, **к. н.**, **проф. ПгДр. Миколови Мушинокви**, **др. н.**, і організаторам – робітникам і докторандам ІРЯК ПУ: **Мґр. Тімеі Верешовій**, **ПгД.**, **Мґр. Аліці Ветошевой**, **Мґр. Зденці Цітряковій** і **Мґр. Михалови Павлічови**.

Наконець модераторка підняла погар з вином і вызвала притомных, жебы собі припили на успішне завершеня проєкту Studium Carpato-Ruthenorum 2016, зажелала приемный звышок святочного вечора і высловила надію на стрічу за рік – на 8. річнику проєкту Studium Carpato-Ruthenorum 2017. Вечур продовжовав святочнов рецепціов і в добрій наладі, яку робили **Пайтеше**.

А. З., фотка автора

Приємно несподівав літературный вечур у Театрі А. Духновича в Пряшові

Сполук русиньскых писателів Словакії, Інститут русинського языка і культури Пряшівської універзити в Пряшові в кооперації з умельцьков агентуров RUTHENIAN ART і Театром Александра Духновича в Пряшові приправили і зреалізували **літературный вечур Смутный клавн, віршы і гітары або русиньска поезія дакус інакше (2) присвяченый памятці на академічного маляря Михала Чабалу і писательку Марію Мальцовску**.

На зачатку програму модераторка Яна Трущінська-Сива підкреслила, з якої нагоды буде презентований культурный програм літературного вечора – ку **недожытій 75-ці академічного маляря Михала Чабалы**, котрий одышов до вічності перед чотырнадцятьма роками, і к **недожытым 65. народенинам писателькы Марії Мальцовській**, котра нас охабила перед шестма роками. Потім коротко росповіла о програмі і о выступаючих в нїм.

Рік 2016 є роком, в котрім славлять округлы народенины двое русиньскых писателів, зато у програмі зазвучала поезія юбілуячих **сімдесятників Штефана Сухого** і **Кветы Мороховічовой-Цвик**, але і віршы Юрка Харитуна, Валерія Купкы, Владіслава Сивого і Даньєлы Капралёвой. В програмі выступав із авторьсков музиков і співом Владіслав Сивый, поезії высше споминаных авторів декламовали Ігор Латта, Людміла Лукачікова, Зузана Ковалчікова і Владіслав Ладомиряк, котры створили приемный і достойный культурный програм. Авторков і сценарістков красного вечора русинського слова і співанок была Яна Трущінська-Сива.

На кінцю председкыня Сполку русиньскых писателів Словеньска, главного організатора того літературного вечора – **Кветослава Копорова** подяковала вшиткым выступаючим за прекрасный програм і вызвала на сцену юбілантку Квету Мороховічову-Цвик. Поздравила ей нелем з юбілеєм, але таксамо ай із взацным оцінінем – **Преміов Александра Павловича за русиньску літературу**, яке уділює Літературный фонд і котре Квета Мороховічова-Цвик перед пару днями перевзала у Братіславі за свою збірку поезії **Любовны періпетії**.

У фоае Театру А. Духновича, перед входом до салы, была мала выставка найновшой періодічної і неперіодічної пресы обчаньскых здружінь: Русин і Народны новинкы і Академія русиньской культуры в СР. Выставлена русиньска преса была к діспозіції участникам літературного вечора, што они і вывжыли при вступі і одході зо салы.

Тот вечур, як єдна із супроводных акцій 7. річника Міжнародной літньої школы русинського языка і культури на Пряшівській універзиті – Studium Carpato-Ruthenorum 2016, ся одбыла 20. юна 2016 на Великій сцені Тетру Александра Духновича в Пряшові.

А. З.

Навщівя Інштїтуту русиньского языка і культури ПУ в рамках літньої школы

До програму 7. річника Міжнародной літньої школы русинського языка была на день 9. юна 2016 запланована і навщівя Інштїтуту русиньского языка і культури Пряшівської універзити в Пряшові, котрий є главным організатором того едукачного 3-тижневого проєкту.

Участникам были представлены просторы інштїтуту, главно єго бібліотека, як фізїчна, так і дігітальна. **ПгДр. Кветослава Копорова**, **ПгД.** привітала участників на інштїтуті і росповіла їм історію єго взнику і єго далше фунґованя. Представила найважнішы проєкты і активіты, котры ся на інштїтуті роблять, а таксамо одборны публікації, які інштїтут выдає. Участники ту мали можность відіти і презентацію найновшых публікацій, які на Словакії выходять у сфері лінґвістікы, історії і белетрістїчної літературы.

В просторах інштїтуту продовжовав і далшый програм літньої школы. В найвекшій бібліотеці карпаторусиністікы в Европі ся одбыла і **презентація фїлму Мії Никифор о русиньскім інсітнім умельцєви Епіфанови Дровнякови**, котрого ліпше знають під меном **Никифор Криницькый**. Якраз до музея єго творчості в місті Криниця у Польску ся на далшый день (10. юна 2016) в рамках екскурзії путовало.

Мґр. Зденка ЦІТРЯКОВА, інтерна докторандка Інштїтуту русиньского языка і культури Пряшівської універзити в Пряшові

НАРОДНІ НОВИНКИ

Выдавать Русин і Народны новинкы. Шефредактор: Мґр. Александер ЗОЗУЛЯК, языкова редакторка: ПгДр. Кветослава КОПОРОВА, ПгД., редакторка: Мґр. Зденка ЦІТРЯКОВА, Adresa: Ľudové noviny, Duchnovičovo nám. 1, 081 48 Prešov, SR. Tel.: 0917 171 912, IČO: 17079748. Perістрачны чїсла: ISSN 1339-5505, EV 327/08, MIČ 49 438. Vychádza 12 x ročne v náklade 1 000 kusov. Предплатне на рік € 10,- €, так істо і часопису Русин. Опублікованы погляды дописователів не мусять быти згодні з поглядами редакції. Адреса новинок на інтернеті: www.rusynacademy.sk, e-mail: rusyn@stonline.sk

Realizované s finančnou podporou Úradu vlády SR – program Kultúra národnostných menšín 2016.

Rusín a Ľudové noviny
Duchnovičovo nám. 1
081 48 Prešov 1
D+4

Platené v hotovosti
080 02 PREŠOV 2